

Lucie Šebelová: **Archeologický a musejní spolek Včela Čáslavská**, bakalářská práce, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2011, 79 číslovaných stran a 16 černobílých příloh.

Oponentský posudek bakalářské práce

Lucie Šebelová zvolila za cíl své bakalářské práce první období existence musejního a vlastivědného spolku „Včela Čáslavská“ v Čáslavi, druhého nejstaršího spolku tohoto druhu v Čechách, založeného roku 1864. Dostalo se mi poučení v tom smyslu, že starší než Včela byl musejní spolek jičínský, založený sice roku 1863, avšak později bez nástupce zaniklý¹. Sleduje děje kolem jeho založení a prvního rozkvětu, stopuje krize a komplikace v jeho životě, dokládá jeho mimořádný význam historický, archeologický a muzeologický v době jednatelství a posléze předsednictví Klimenta Čermáka ml. (1852-1917) a svůj příběh zakončuje téměř osudovými léty první světové války, kdy úmrtí této zakladatelské osobnosti ohrozilo existenci Včely v samých základech. S potěšením konstatuji, že autorku vedla k volbě tématu také takřka každodenní skutečnost její docházky do čáslavského gymnasia, situovaného na dohled od budovy muzea s kupolí nesoucí jako výmluvný symbol emblém české královské koruny, a jsem jí za to vděčen.

Jak si Lucie Šebelová správně všímá, popudem k zakládání musejních a vlastivědných organizací se stala potřeba dokumentace přírodního prostředí i dávné minulosti českých zemí, pocíťovaná vzdělanou částí jejich urozených i občanských elit v důsledku převládnutí osvícenské racionality po roce 1800. Tento faktor ještě posílil hospodářský rozkvět českých zemí v první polovině 19. století, v jehož důsledku vznikla roku 1859 mj. i čáslavská občanská záložna, jejímž prvním ředitelem se stal Kliment Čermák starší, otec Klimenta mladšího. O úspěchu její činnosti svědčí výmluvně skutečnost, že již v roce 1884, tedy 25 let po založení, byla již schopna „vyplýtvat“ úctyhodnou sumu 23 000 rakouských zlatých na stavbu budovy městského muzea.

Právě vznik Včely samotné výmluvně dokládá uvědomělou péči městských elit středních Čech o národní kulturní dědictví. Kolektiv „otců zakladatelů“, především úředníků, právníků a kleriků, inspirovala roku 1864 nepochybně i intenzivní kulturní aktivita krajského konzervátora Františka Josefa Beneše². Po prvním rozmachu následovala v letech 1866-1877 perioda útlumu, avšak poté nastal „zlatý věk“ Včely, vyznačený především volebními obdobími Klimenta Čermáka mladšího jako jednatele (1877-1891) a poté starosty spolku (1891-1917). V této periodě přebírají od elit správních vedoucí roli učitelé a od činnosti vlastivědné přecházejí členové a příznivci Včely k badatelsky pojímaným výzkumným aktivitám. Trvalou základnu získala Včela díky zbudování městského muzea roku 1884. Tam byly její sbírky uloženy pospolu s velkorysým odkazem čáslavského mecenáše Josefa Kaunického z roku 1881. Ten měl díky svému zaměstnání londýnského stavitele klavírů řadu příležitostí ke získávání přírodních, uměleckých a etnografických zajímavostí doslova z celého světa, a této možnosti též vydatně využíval.

Nový útlum, doprovázený tentokrát nešťastnými osobními spory, nastal v činnosti Včely po roce 1901. Příliš široce rozprostřený vějíř aktivit vyčerpával síly Klimenta Čermáka, zatěžoval jeho nezcela pevné zdraví a znemožňoval mu popularizační a zejména náborovou činnost, takže členská základna Včely se povážlivě ztenčila a její aktivita poklesla. Navíc se Čermákova rozsáhlá literární činnost, psaná z vlasteneckých pozic 19. století, nespíše nesetkávala s pochopením zcela jinak orientovaných nastupujících učitelských i badatelských

¹ Laskavá ústní informace dr. Karla Sklenáře, viz k tomu i údaje o jičínském muzejním spolku na adrese <http://www.muzeumhry.cz/cs/muzeum/historie>, citováno 14. 8. 2011.

² O něm viz http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Xaver_Josef_Bene%C5%A1, citováno 14. 8. 2011.

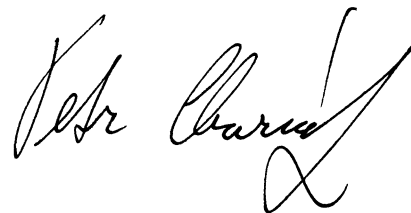
generací, jimž byl „vlastenský pan učitel“ spíše pro smích. Spolkový život postupně odumíral a stojaté vody rozčeřil již jen konflikt mezi Čermákem a jednatelem spolku Jeníčkem. Jeho jádro představoval nejspíše výrazně paternalistický vztah Klimenta Čermáka ke všemu, co souviselo se Včelou a s jejími sbírkami, a Jeníčková snaha zavést do spolkových záležitostí snad až příliš rigidní pořádek.

Celému dění přihlíželi víceméně bezmocně činovníci města Čáslavi, jimž se alespoň podařilo prosadit v letech 1909-1910 sloučení sbírek Kaunického a Včely do jednotného *Průmyslového, zemědělského a historického muzea*, nezbylo jim však nic jiného, než jmenovat správcem sbírek Klimenta Čermáka, čímž se problém nevyřešil.

Lucie Šebelová podává dále přehled o obsáhlé pramenné základně, z níž čerpala materiál ke své práci. Na základě těchto pramenů charakterizuje poté ve stručnosti vědeckou, muzeologickou, výstavní, publikační, osvětovou a popularizační činnost Včely ve vytčeném období, a po právu ji hodnotí velmi vysoko.

Práce Lucie Šebelové je pečlivě připravena a svědomitě zpracována. Autorka prokázala nade vše pochybnost svou kvalifikovanost, pílí i talent k historické práci. Proto se domnívám, že její práci „Archeologický a musejní spolek Včela Čáslavská“ náleží přijmout k obhajobě, a navrhuji její hodnocení stupněm 1 (výborně).

V Praze, dne 13. srpna 2011.

.....
prof. PhDr. Petr Charvát, DrSc.